

THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÒNG, CHỐNG THAM NHŨNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

TS NGUYỄN VĂN HÙNG (*)

Tóm tắt: Tham nhũng và đấu tranh phòng, chống tham nhũng luôn nhận được sự quan tâm đặc biệt của các quốc gia trên thế giới. Ở Việt Nam, tham nhũng được nhận diện là một quốc nạn, một trong bốn nguy cơ làm suy giảm niềm tin của nhân dân vào Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa; công tác phòng, chống tham nhũng được xác định là cuộc đấu tranh lâu dài, khó khăn và phức tạp. Bài viết phân tích, đánh giá thực trạng và đưa ra một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng trong thời gian tới.

Từ khoá: Đổi mới; phòng, chống tham nhũng; Việt Nam.

Abstract: Corruption and anti-corruption are matters that always receive special attention of the countries around the world. In Vietnam, corruption has been identified as a national problem, one of the four threats that undermine people's confidence in the Party, State, and socialist regime; Anti-corruption has been identified as a long, difficult, and complicated struggle. This article analyzes and assesses current situation and gives some solutions to improve the effectiveness of anti-corruption practices in the upcoming time.

Keywords: Reform; anti-corruption; Vietnam.

Ngày nhận bài: 24/3/2020 Ngày biên tập: 24/4/2020 Ngày duyệt đăng: 25/5/2020

1. Thực trạng công tác phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam

Theo số liệu do Tổ chức Minh bạch thế giới (TI) công bố, Chỉ số cảm nhận tham nhũng (CPI) của Việt Nam trong những năm gần đây đã tăng lên, thể hiện một chỉ báo tích cực đối với các nỗ lực của Đảng và Nhà nước ta trong công tác phòng, chống tham nhũng (PCTN). Cụ thể, năm 2018, Việt Nam đạt 33/100 điểm, xếp hạng 117/180 toàn cầu. Trong năm 2018, Đảng và Nhà nước đã có nhiều nỗ lực đẩy mạnh công tác PCTN, điển hình là việc nhanh chóng, kiên quyết xử lý các vụ án tham nhũng lớn và hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về PCTN. Tháng 11/2018, Quốc hội đã thông qua Luật Phòng, chống tham nhũng (sửa đổi) gồm

10 chương với 96 điều. Chính phủ đã chỉ đạo tăng cường kiểm tra và tổ chức thực hiện nghiêm các biện pháp PCTN như: đề cao tính liêm chính trong khu vực công, thực hiện hiệu quả công tác kê khai và công khai tài sản, thu nhập của cán bộ, công chức... Vì vậy, chỉ số CPI của Việt Nam năm 2019 đạt 37/100 điểm, tăng 4 điểm so với năm 2018, đứng thứ 96/180 quốc gia, vùng lãnh thổ trong bảng xếp hạng toàn cầu, tăng 21 bậc so với năm 2018. Đây là mức điểm cao nhất mà Tổ chức Minh bạch thế giới đánh giá đối với Việt Nam và là năm có mức tăng điểm cao nhất từ trước đến nay; cũng là sự khẳng định những kết quả tích cực trong công tác PCTN ở Việt Nam.

Những kết quả nêu trên thể hiện quyết tâm chính trị cùng với những hành động quyết liệt, thực hiện những giải pháp hiệu quả của Đảng và Nhà nước, của cả hệ thống chính trị từ Trung ương tới địa phương trong công tác PCTN. Cụ thể, Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống

(*) Viện Xây dựng Đảng, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

tham nhũng được thành lập "với mong muốn đẩy mạnh công tác phòng, chống tham nhũng thành một bước"⁽¹⁾. Trong nhiệm kỳ Đại hội ĐBQT lần thứ XI, có 56.572 đảng viên bị xử lý kỷ luật, trong đó có 16.259 cấp ủy viên các cấp. Ủy ban Kiểm tra Trung ương đã tiến hành kiểm tra 13 tổ chức đảng và 33 đảng viên. Qua kiểm tra, kết luận các tổ chức đảng, đảng viên đều có khuyết điểm, vi phạm, trong đó đề nghị thi hành kỷ luật bằng hình thức khiển trách 3 tổ chức đảng, thi hành kỷ luật 13 đảng viên (khiển trách 7, cảnh cáo 6). Ủy ban kiểm tra các địa phương, đơn vị đã kiểm tra 15.898 tổ chức đảng và 55.217 đảng viên, trong đó số tổ chức đảng có vi phạm là 10.478, phải thi hành kỷ luật 791 tổ chức đảng; số đảng viên có vi phạm là 42.757, trong đó phải thi hành kỷ luật 20.344 trường hợp⁽²⁾.

Từ đầu nhiệm kỳ Đại hội ĐBQT lần thứ XII của Đảng đến cuối năm 2018, Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư đã ban hành 45 nghị quyết, chỉ thị, quy định, kết luận về công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng và phòng, chống tham nhũng; Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội đã thông qua, ban hành 45 luật, pháp lệnh, 46 nghị quyết; Chính phủ đã ban hành 511 nghị định, 413 nghị quyết, 160 quyết định nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước trên các lĩnh vực của đời sống xã hội, góp phần phòng ngừa tiêu cực, tham nhũng; đã thi hành kỷ luật 53.306 đảng viên với hơn 60 cán bộ thuộc diện Trung ương quản lý, trong đó có 16 Ủy viên Trung ương Đảng, nguyên Ủy viên Trung ương Đảng, trong đó có cả Ủy viên Bộ Chính trị⁽³⁾.

Trong năm 2019, công tác PCTN đã có bước tiến mạnh mẽ với nhiều chủ trương, giải pháp đột phá, đi vào chiều sâu, do đó tham nhũng được kiểm chế, từng bước ngăn chặn và có chiều hướng thuyên giảm, góp phần quan trọng giữ vững ổn định chính trị, phát triển kinh tế - xã hội, nâng cao uy tín và vị thế của nước ta trên trường quốc tế. Nổi bật là đẩy mạnh việc xây dựng, hoàn thiện thể chế trên các lĩnh vực đời sống: "Cụ thể là Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư đã ban hành gần 30 văn bản về xây dựng Đảng, hệ thống chính trị và PCTN. Quốc hội đã thông qua 18 luật, 20 nghị quyết; Chính phủ, Thủ tướng

Chính phủ đã ban hành 100 nghị định, 119 nghị quyết, 37 quyết định, 33 chỉ thị. Như vậy, tính từ đầu nhiệm kỳ Đại hội ĐBQT lần thứ XII đến nay, đã thi hành kỷ luật hơn 90 cán bộ thuộc diện Trung ương quản lý, trong đó có 21 đồng chí Ủy viên Trung ương Đảng, nguyên Ủy viên Trung ương Đảng (2 Ủy viên Bộ Chính trị), 22 sĩ quan cấp tướng trong lực lượng vũ trang"⁽⁴⁾. Những tháng đầu năm 2020, Ban Chỉ đạo Trung ương về PCTN yêu cầu tập trung đưa ra xét xử sơ thẩm 10 vụ án nghiêm trọng, phức tạp được dư luận xã hội quan tâm.

Có thể khẳng định rằng, công tác PCTN ở Việt Nam đã đạt được những kết quả đáng ghi nhận; nạn tham nhũng đã bị ngăn chặn, đẩy lùi; niềm tin của nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước được nâng lên. Có thể khái quát một số đặc điểm của công tác PCTN ở Việt Nam như sau:

- Không có vùng cấm, không có đặc quyền, không có ngoại lệ, không chịu sự tác động không đúng của bất kỳ cá nhân, tổ chức nào;
- Làm việc bước, rõ đến đâu xử lý đến đó;
- Nhân dân và cả hệ thống chính trị vào cuộc;
- Nhân văn, phục vụ phát triển kinh tế - xã hội;

Lấy phòng ngừa là chính, cơ bản, phát hiện, xử lý là quan trọng, cấp bách.

Bên cạnh kết quả đạt được, công tác PCTN ở Việt Nam vẫn còn một số hạn chế như: công tác tuyên truyền, giáo dục về PCTN hiệu quả chưa cao, hiện tượng phải hối lộ, bôi trơn hoặc tác động bằng hình thức khác để được thuận lợi hơn trong giải quyết công việc còn phổ biến; một số cơ chế, chính sách còn thiếu chặt chẽ, chưa phù hợp với thực tiễn; thực thi pháp luật có lúc, có nơi chưa nghiêm. Công tác tổ chức, cán bộ, kiểm soát tài sản, thu nhập còn nhiều hạn chế, vướng mắc; vấn đề phát hiện, xử lý tham nhũng chưa đáp ứng yêu cầu, nhất là tự phát hiện, xử lý tham nhũng trong nội bộ...

2. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam

Để nâng cao hiệu quả công tác PCTN trong thời gian tới, cần triển khai thực hiện một số giải pháp sau:

phê bình, khắc phục tình trạng nề nang, né tránh, ngại đấu tranh với những biểu hiện vi phạm. Đồng thời, cơ chế bảo vệ, khuyến khích người dám đấu tranh, bảo đảm ngăn chặn kịp thời mọi biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" ngay từ cơ sở. Công tác kiểm tra, giám sát của Đảng cần tích cực, chủ động và kịp thời bổ sung những nội dung phù hợp; trình tự hợp chặt chẽ với công tác bảo vệ chính trị nội bộ trong phát hiện, xử lý cán bộ, đảng viên vi phạm. Từng cấp ủy, tổ chức đảng, ủy ban kiểm tra các cấp nắm rõ thực trạng và nguy cơ của tình hình "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" ngay trong tổ chức mình; kịp thời phát hiện sớm và ngăn chặn hiệu quả mọi biểu hiện vi phạm. Tăng cường hơn nữa vai trò, hiệu quả hoạt động của Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, các cơ quan nội chính, ủy ban kiểm tra các cấp cũng như các cơ quan pháp luật.

Về cán bộ và công tác cán bộ, Đảng ta đã luôn khẳng định: công tác cán bộ là khâu then chốt của công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị. Cuộc đấu tranh PCTN có thành công vững chắc hay không phụ thuộc một phần quan trọng vào việc có làm tốt công tác cán bộ hay không. Vì vậy, trong thời gian tới cần thực hiện nghiêm Quyết định số 205-QĐ/TW ngày 23/9/2019 của Bộ Chính trị về kiểm soát quyền lực trong công tác cán bộ và chống chạy chức, chạy quyền.

Năm là, phát huy vai trò tích cực của báo chí, truyền thông, kiểm soát, quản lý tốt các hoạt động báo chí, xuất bản, internet và mạng xã hội.

Phát huy vai trò, trách nhiệm của các cơ quan báo chí, truyền thông trong đấu tranh với các luận điệu thù địch, sai trái, phòng, chống "tự diễn biến", "tự chuyển hóa". Các cơ quan báo chí, truyền thông phải phản ánh trung thực, kịp thời, góp phần đưa chính sách pháp luật của Đảng và Nhà nước vào cuộc sống và là kênh thông tin quan trọng phát hiện những mặt tiêu cực trong xã hội, những biểu hiện suy thoái của cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức. Bên cạnh đó, báo chí, truyền thông đóng vai trò giám sát và phản biện xã hội; nâng cao hiệu quả tuyên truyền, nêu gương người tốt, việc tốt, lấy nhân tố tích cực để đẩy lùi tiêu cực, chú trọng việc giáo

duc đạo đức bằng cách nêu gương của cán bộ, đảng viên, thực hiện nghiêm Quy định số 08-QĐ/TW ngày 25/10/2018 của Ban Chấp hành Trung ương quy định trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương.

Sáu là, hoàn thiện chính sách tiền lương và chế độ đãi ngộ để từng bước nâng cao đời sống vật chất, tinh thần và lợi ích thiết thân của đội ngũ cán bộ, đảng viên.

Bảo đảm thu nhập, tiền lương tương xứng với sự đóng góp, phù hợp với công sức, trí tuệ của mỗi người đã cống hiến; thực hiện đầy mạnh cải cách tiền lương, thu nhập, chính sách nhà ở bảo đảm cuộc sống cho cán bộ, đảng viên, công chức để góp phần PCTN. Ngoài sự nỗ lực vươn lên của bản thân mỗi cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức thì trách nhiệm của cấp ủy đảng, chính quyền, người đứng đầu cơ quan, đơn vị các cấp phải thật sự quan tâm đến điều kiện làm việc, thu nhập và cuộc sống cho họ. Chống đặc quyền, đặc lợi, đồng thời có những chính sách, quy định chế độ khen thưởng cả về vật chất và tinh thần, bảo đảm công khai, dân chủ, công bằng giữa các cấp quản lý cán bộ và giữa cán bộ, công chức với nhân dân./.

Ghi chú:

(1) Phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại phiên họp thứ nhất Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, ngày 04/02/2013.

(2) Ủy ban Kiểm tra Trung ương, 70 năm truyền thống ngành Kiểm tra Đảng (1948 - 2018), Nxb Thông tin và Truyền thông, H.2018, tr.286 - 287

(3) Phát biểu của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng tại phiên họp thứ 15 Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, ngày 21/01/2019.

(4) Phát biểu của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng tại phiên họp thứ 17 của Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng ngày 15/01/2020 đánh giá kết quả hoạt động năm 2019 và đề ra phương hướng, nhiệm vụ trong năm công tác PCTN năm 2020.